

Asia: VN/32728/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Taustaa:

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sähkömarkkinoiden ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista sekä muutettavaksi elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia. Ehdotetussa laissa säädettäisiin uudesta, sähköalan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistuvasta 33 prosentin suuruisesta väliaikaisesta verosta. Myös fossiilisten polttoaineiden alan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistettaisiin väliaikaisesti uusi 33 prosentin suuruinen vero.

Esityksen valmisteluun on johtanut täytäntöönpanoa edellyttävä EU-säädös. Esitys liittyy lisäksi hallituksen syksyn 2022 talousarvioneuvotteluiden kirjaukseen, jonka mukaan valmistellaan sähköntuottajien windfall-voittojen verotusta koskeva sääntely.

Sähkön ja kaasun hinnat ovat vuoden 2022 aikana nousseet ennätysellisen korkeiksi. Sähkön hintaan vaikuttaa erityisesti Venäjän hyökkäyssodasta aiheutuva kaasukriisi. Koska pääosa Suomen sähköntuotannosta perustuu muihin energialähteisiin kuin kaasuun, tuotantokustannukset eivät ole nousseet vastaavasti. Sähkön tuottajille ja myyjille muodostuu poikkeuksellisen korkeita tuottoja. Samalla kuluttajat maksavat sähköstä poikkeuksellisen korkeita hintoja.

Sähkön myyjät siirtävät myös hintariskiä kuluttajien kannettaviksi sitä mukaa kuin määräaikaisten sähkösopimukset eräänntyvät, sillä useimmat yhtiöt tarjoavat nyt uusiin sopimuksiin pelkästään pörssisähkön hintaan sidottua hinnoittelua.

Verotutkimuksen huippuyksikkö FIT:n huomioita hallituksen esityksestä:

Poikkeuksellisen korkeat sähkön hinnat saattavat merkitä sähkön tuottajille huomattavia odottamattomia voittoja. Toisaalta poikkeuksellisen korkeat sähkön hinnat saattavat merkitä kuluttajille huomattavia odottamattomia kustannuksia. Sähkön hinnan nousua kotitalouksille on pyritty osittain kompensoimaan ottamalla käyttöön muun muassa väliaikainen tuloveron sähkövähennys, määräaikainen sähkötuki pienituloisille kotitalouksille sekä sähköenergian arvonlisäveron määräaikainen alentaminen. Nämä toimet vähentävät valtion verotuloja tai aiheuttavat valtiolle menoja. Hallituksen esityksen mukainen väliaikainen voittovero olisi keino siirtää tuloja odottamattoman korkeista hinnoista hyötyviltä yrityksiltä valtiolle.

Verotutkimuksen huippuyksikkö FIT arvioi, että verolla ei ehdotetussa muodossa olisi merkittävää vaikutusta sähköntuotannon investointeihin. Vero koskisi vain verovuotta 2023 ja ajankohtaa, jolloin sähkön hinnat ovat kohonneet merkittävästi korkeammalle tasolle kuin mitä aiemmin toteutuneiden hintojen perusteella olisi voinut odottaa. Aiemmin tehdyt investointipäätökset ovat perustuneet merkittävästi alhaisempiin hintaodotuksiin kuin nyt toteutuneet hinnat, eikä verolla siten voi olettaa olevan vaikutuksia jo käynnistettyihin investointihankkeisiin. Vain verovuotta 2023 koskevan veron vaikutuksen suunnitteilla oleviin hankkeisiin voi myös olettaa jäävän vähäiseksi, mikäli yritykset ajattelevat veron olevan väliaikainen. Veron jatkaminen vielä vuoden 2023 jälkeen voisi kuitenkin herättää huolta pysyvästä verosta ja alkaa vaikuttaa myös investointeihin.

Hallituksen esitys arvioi, ettei voittoverolla olisi vaikutusta sähkön tarjontaan tai sähkön tukkuhintaan. Verotutkimuksen huippuyksikkö FIT katsoo myös, ettei esityksen mukaisella voittoverolla olisi vaikutusta sähkön tarjontaan eikä sähkön hinnoitteluun voittoa maksimoivien yritysten osalta, mikäli vero jäisi esityksen mukaisesti väliaikaiseksi. Jos kuntien omistaman sähköntuotannon tavoitteet poikkeavat voittojen maksimoinnista, verolla saattaisi olla vaikutusta sähkön hinnoitteluun ja sähkön kulutukseen. Hallituksen esityksen arvio voittoveron vaikutuksista sähkön hintaan ja sähkön loppukäyttäjiin ei huomioi tätä mahdollisuutta. Mikäli kuntien suoraan omistaman sähköntuotannon osuus on merkittävä ja tavoitteet poikkeavat voittojen maksimoinnista, vaikutukset sähkön hintaan ja sähkön loppukäyttäjiin saattaisivat poiketa hallituksen esityksen arviosta.

Verotutkimuksen huippuyksikkö FIT,

johtava tutkija Marita Laukkanen,

professori Jarkko Harju,

professori Kaisa Kotakorpi

Marita Laukkanen
Verotutkimuksen huippuyksikkö FIT